

РАННИ СТИХОТВОРЕНИЯ ЗА БЕЛОГРАДЧИК

Б. В. ТОШЕВ

Abstract. In 1895 two poems about Belogradchik were published. One poem is in the popular magazine „Svetlina” (Light). The other poem is published in the prestigious magazine „Balgarska sbirka“ (Bulgarian Collection) . The author of both poems is Nikola Savchev (1870-1936), from Belogradchik - bookseller and public figure.

Keywords: Belogradchik, poems, Nikola Savchev

В мартенската книжка на списание „Светлина“ (1895 г.) се появява стихотворението „Упоение“. То се състои от шест кушлета и е подписано с „Н.С“, а в ляво е написано „Б-к“. Градът е Белogradchik, а авторът е Никола Савчев.

Никола Савчев (1870-1936) е между най-заслужилите белоградчишки граждани. В най-младите си години той е бил социалист. За това свидетелства известният македонски държавник Димитър Влахов (1878-1936) в неговите „Мемоари“ (Vlahov, 2003): „Бях назначен за учител в прогимназията в Белоградчик. В този град попаднах в социалистическа среда между младежи на моята възраст или по-малко по-възрастни от мене. Тук прихванах дефинитивно социалистическата доктрина. В Белоградчик другарувах с Никола Савчев, неговият брат Васил Савчев с Георги Марков, Бошко Иванов, Иван Георгиев, телеграфиста Найчев, Влашо Лилов, Георги шивача и други младежи, които бяха социалисти или симпатизанти“.

Никола Савчев

Има стара максима: „Ако имаш сърце, на младини стани социалист, но ако останеш социалист и в зрелите си години, то ти нямаш ум“. Никола Савчев бързо е изоставил социалистическите идеи. Той, заедно с Найчо Цанов и Тодор Влайков, са между водещите дейци на Радикалната партия и той като радикал много години е бил Белоградчишки народен представител.

Когато през 1895 г. е написал стихотворението „Упоение“, той е бил едва 24 годишен. Неговите по-малки братя също са известни белоградчичани: Васил Савчев (1890-1913), юрист, македнски революционер, тесен социалист – поручик Васил Савчев е загинал геройски на фронта в бой с турците при Арнауткьой на 16 март 1913 г. (Mussakov, 1939), Георги Савчев (1883-1949), известен писател, оставил художествени творби във всички области на литературната нива и Трифон Савчев (1887-1976), книжар, автор на книгата „Спомени от бойното поле, преживени и лично от мен изпитани моменти“ (2014).

УПОЕНИЕ

Пролет. Зелена се гората,
Хладен ветрец вей,
Кат морава е тревата,
Шумят листата, чурулика славей.

Пъстри цветя земята постилат,
Втздухът е пълен с аромат,
Можество пеперудки, мухички се растилат,
Трептят упоени от тая благодат.

Хвърчи кукувицата от клон на клон
И бърза със своето „куку“ да ни вести;
Далеч, под сивий небосклон,
Кат метеора ластовичката лети.

Оноемье.

Пролѣтъ. Зеленѣй се гората,
Хладенъ вѣтрець вѣй,
Кат' морава е тревата,
Шухатъ листьетѣ, чурулика славей.

Пѣстри цвѣта земята постилатъ,
Въздухътъ е пълненъ съ ароматъ,
Множество пеперудки, мухички се растилатъ,
Трентьктъ оноеми отъ тая благодать.

Хвърчи кукувицата отъ клонъ на клонъ
И бърза с' своето *куку* да ни вѣсти;
Далечъ, подъ сивий небосклонъ,
Кат' метеора, ластвичката лѣти.

Тукъ стадо овци проблѣе,
Тамъ ергеле зацвили,
А слънцето живототворно грѣе
И подига *младото* надъ буренитѣ глили...

Верѣдъ тая радостъ и обаянье
Тръгнахъ цвѣта да собирамъ
И, увлѣченъ отъ омайното благоуханье,
Да бърж почиххъ, безъ да прѣдирвамъ.

Раздраани ме темянущиния дъхъ,
Та за него извѣдижхъ протегиххъ рѣка,
Но уви! страпчилъ съмъ мѣхъ. . . .
Прѣдвизнатата ми радостъ се обърна в'тяга.
Б-къ. Н. С.

Тук стадо овци проблее,
Там ергеле зацвили,
А слънцето животворно грею
И подига *младото* над бурените гнили. ...

Всред тая радост и обаяние
Тръгнах цветя да собирам
И, увлечен от омайното благоухание,
Да бера почнах, без да придирвам.

Раздразни ме теменужения дъх,
Та за него узведнъж протегнах еъка.
Но уви! сграбчил съм мъх ...
Предишната ми радост се обърна в тъга.

Второто голямо стихотворение (12 куплета) е озаглавено „Белоградчошките скали“. То е публикувано в много престижно списание – списанието „Българска сбирка“, 1 юни 1895 г. Стихотворението е датирано „30 март 1895 г., гр. Белоградчик“ и авторът се е подписал с „П.С-Сев“.

БЕЛОГРАДЧИШКИТЕ СКАЛИ

Скали чудесни, величави,
Аз пак ви ида, гост смирен,
На ваште профили гигантски
Да се нагледам, възхитен.

Духът ми крепне от услада,
Когато крача между вас;
Тъгите черни ме оставят,
Мечтите дружат ме тогаз.

Аз смаян погледът си спирам
На ваште бездни, висоти!
На непристъпните проломи,
Де ваший цар – орел лети.

И мълком с поклон поздравлявам
Набръчканите ви чела,
И дъхът дишам, благовонен,
Що вей из вашите недра.

Но гледка друга мен прехласва
Над зъбер един ваш червен.
Аз гледам слънцето как гасне
Как чезне тихо светлий ден.

Усои, долове тъмнеят,
Там нощний шрилеп веч лети,
Сал върхът, във блясък, пламенее,
От златнопурпурни лъчи. ...

Бѣлоградчикскитѣ скали.

Скали чудесни, величави,
Азъ пакъ ви идж, гостъ смиренъ,
На ваштѣ профили гигантски
Да се нагледамъ, възхитенъ.

Духътъ ми крепне отъ услада,
Когато крачж между васъ;
Тжгитѣ черни ме оставятъ,
Мечтитѣ дружжтъ ме тогасъ.

Азъ смаянъ погледътъ си спирамъ
На ваш'тѣ бездни, висоти!
На непристжнитѣ проломи,
Дѣ ваший царь-орель лети.

И мълкомъ съ поклонъ поздравлявамъ
Набржчканитѣ ви чела,
И джхътъ дишамъ, благовоненъ,
Що вѣй изъ вашитѣ нѣдра.

Но гледка друга менъ прѣхласва
Надъ зжберъ единъ вашъ червенъ.
Азъ гледамъ слънцето какъ гасне,
Какъ чезне тихо свѣтлий день.

Усой, долове тъмнѣжтъ,
Тамъ нощний прилѣпъ вечъ хвърчи,
Салъ връхътъ, въ блясъкъ, пламенѣе,
Отъ златнопурпурни лжчи...

Въ такъвъ часъ сладко тукъ се слуша
Пѣсенъта родна!.. Съ тиха жалъ
По ваштѣ урви тя замира,
Катъ стонъ въ пустиня, отмалялъ,

Но скоро месѣцъ ще заигра,
Съсъ сѣнкитѣ ви по трѣви;
Звѣзди любовно ще замигатъ
Надъ клюмналитѣ ви глави.

Тогава зрительтъ ще види,
Обаянъ, съ трепетно сърдце:
Цѣлъ градъ магьосанъ... Жени съ мантий,
Статуи съ вирнжти ржцѣ.

Наредъ прѣдъ него ще испѣкватъ
Фигури чудни въ лунний блѣскъ;
Ще види гадове смръзнжли
Отъ допотопень нѣкой вѣкъ.

Ще види страшни той гиганти,
Катъ че пристѣпватъ за двубой,
Прѣдъ свититѣ си мълчаливи,
Стоящи наредъ, въ мраченъ строй.

Ще види замъци дрѣмящи,
Надъ пѣтя край тѣхъ що се вий,
Въ небето звѣздно застырчали
Наоколъ съ будни часови.

30-й яартъ 95 год. гр. Бѣлоградчикъ

И. С-евъ.

В такъв час сладко тук се слуша
Песента родна! ... С тиха жал
По вашге урви тя замира,
Катп стон в пустиня, отмалял,

Но скоро месец ще заигра,
Съ сенките ви по треви;
Звезди любовно ще замигат
Над клюмналите ви глави.

Тогава зрителят ще види,
Обаян, с трепетно сърце:
Цял град магьосан ... Жени с мантии
Статуи в вирнати ръце.

Наред пред него ще изпъкват
Фигури чудни в лунний блясък;
Ще види гадове смръзнали
От допотопен някой век.

Ще види страшни той гиганти,
Кат че пристъпват за двубой,
Пред свитите си мълчаливи
Стоящи наред, в мрачен строй.

Щв види занъци дремящи,
Над пътя край тях що се вий,
В небето звездно застырчали
Наокол с будни часови.

Изъ писмото до редактора.

Вълоградчикскитѣ скали, както Ви е извѣстно, сж една природна рѣд-
костъ, една особна по хубостъта си мѣстностъ въ България, за която тѣ заслу-
жаватъ да бѣдѣтъ, не само посѣтени и видени, нѣ и въспѣти и описани отъ пи-
сатели и поети като Г-на Вазова и др. Но за жалостъ, освѣнъ Каницъ и нѣкой
други чужденци туристи, никой отъ насъ българитѣ, не се е заинтересувалъ да
привлѣче вниманието ни върху тѣхъ и тѣ сж почти забравени въ отечеството ни,
макаръ че надминаватъ даже Риза и Родопитѣ съ свойтѣ чаровни изгледи. Азъ
се помжчихъ да схваяж, отчасти поне, впечатлѣнията, които ми сж всѣкога про-
навеждали тия скали, когато съмъ минавалъ край тѣхъ деня, или съмъ ги посѣ-
щавалъ нощя, разбира се, безъ претенции за сполука, защото такива работи —
постичнитѣ списания — си иматъ и у насъ своитѣ първомайстори. П. С.

REFERENCES / ЛИТЕРАТУРА

Vlahov, D. (2003). *Memoari*. Skopje: Slovo [Влахов, Д. (2003). *Мемоари*. Скопје: Слово].

Mussakov, I. (1939). *Poluvekovniat pat na 15 pehoten Lonski polk*. Sofia:
Knigozdatelski fond [Мусаков, И. (1939). *Полувековният път на
15-и пехотен Ломски полк*. София: Книгоиздателски фонд].

✉ Professor B.V. Toshev
University of Sofia
1 James Bourchier Blvd.
1164 Sofia, Bulgaria
E-Mail: toshev@chem.uni-sofia.bg

© 2020 Venets: Author

